

Az esélyegyenlőség programja*

A Nők IV. Világkonferenciájának Cselekvési Programja alapján a részt vevő államok kötelezettséget vállaltak arra, hogy a Programban meghatározott stratégiai célok elérése érdekében elkészítik saját nemzeti cselekvési programjaikat. A Pekingben általánosságban megfogalmazott célokat az egyes államoknak konkrét helyzetük, sajátosságaik figyelembevételével újra kell fogalmazniuk, s meg kell állapítaniuk a konkrét igényeknek megfelelő fontossági sorrendet. A nemzeti cselekvési programok az ENSZ megfelelő szervei által kiadott ajánlások szerint az ezredfordulóig határozzák meg a stratégiai célokat, az elérésükhöz szükséges konkrét lépéseket, valamint a rendelkezésre álló, illetve előteremtendő forrásokat.

A Világkonferencia résztvevői az alábbi problémaköröket tekintették különös figyelmet igénylő, kritikus területeknek:

- A nők és a szegénység
- A nők oktatása és képzése
- A nők és az egészség
- A nők elleni erőszak
- Nők a fegyveres konfliktusokban
- A nők és a gazdaság
- A nők a hatalomban és a döntéshozatalban
- A nők előmenetelének intézményes mechanizmusai
- A nők emberi jogai
- A nők és a média
- A nők és a környezet
- A kiskorú lányok

A hazai cselekvési program kidolgozásakor figyelembe kell vennünk, hogy a nők esélyegyenlőségének megvalósulásához a hosszú távú *stratégiai feladatok* – a társadalmi szemlélet formálása, a gazdasági egyenlőség és a különböző életstratégiák közötti reális választási lehetőség biztosítása – és a

* A munkaügyi miniszter előterjesztésében a kormány elfogadta a MüM Egyenlő Esélyek Titkársága programját kormányhatározat formájában. A program megvalósítására 1997. július 23-án tárcaközi bizottság alakult.

rövid távon megtehető *konkrét lépések* összehangolt, együttes megvalósítása révén juthatunk el.

A cselekvési program összeállításakor – a helyzetfelmérés, a legfontosabb problémák meghatározása és a lehetséges megoldások, teendők kidolgozása során – a Munkaügyi Minisztérium figyelembe vette a szakértők véleményét, és a továbbiakban is folyamatosan számít az érintett civil szervezetek és szakemberek véleményére. A MüM kezdeményezésére létrejött „Civil Fórum” találkozóin, valamint a MüM mellett működő *szakértői munkacsoportokban* kidolgozott javaslatokat, továbbá a különböző kutatói műhelyekben elért eredményeket és a nemzetközi tapasztalatokat egyaránt felhasználjuk munkánk során.

Az előterjesztés tervezetét az érintett tárcáknak megküldtük, észrevételeiket általában figyelembe vettük és beépítettük a tervezetbe. Azok az észrevételek, amelyeket nem tudtunk figyelembe venni, elsősorban a költségvetésre vonatkoztak. A Pénzügyminisztérium fenntartja álláspontját, mely szerint a Cselekvési Program elindításához szükséges forrásokat a Munkaügyi Minisztérium költségvetésén belüli átcsoportosítással kellene előteremteni. Véleményünk szerint ilyen tartalékok a tárca költségvetésében nincsenek, az igényelt összegeket az 1997. évi költségvetés tervezésekor még nem lehetett előre látni, mivel a Cselekvési Program kidolgozása, szakmai előkészítése nélkül nem volt megalapozott semmiféle költségbecslés. A Miniszterelnöki Hivatal pedig a feladatok tartalmi leszűkítésével javasolja a költségek csökkentését.

A Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium észrevétele szerint a Kormánynak együttesen kellene áttekintenie valamennyi tárca pótlólagos finanszírozási igényét, majd azok mérlegelése után meghoznia a döntést a központi költségvetés általános tartalékának felosztásáról.

I. A magyarországi helyzet

1) A nők társadalmi-gazdasági helyzete

A nők társadalmi és gazdasági helyzete, élet- és munkakörülményei lényegesen megváltoztak az elmúlt évtizedben.

A társadalom nagy többségét hátrányosan érintő gazdasági problémák, a szociális ellátórendszer változásai nagy terheket rónak a családok fenntartásában – a jövedelemtermelésben és az otthoni munkában – szerepet vállaló nőkre, a gyermeküket egyedül nevelő szülőkre, az egyedülálló nőkre egyaránt. A különböző folyamatok egymásnak ellentmondó tendenciákat eredményeznek a nők társadalmi szerepvállalásában. A gyermeknevelésben, a beteg és az idős családtagok gondozásában segítő intézmények és támogatások csökkenése, illetve leépítése, valamint a munkanélküliség növekedése következtében sokan kényszerhelyzetben választják az ún. „hagyományos női szerepeket”. Eközben növekszik azok aránya, akik szívesen cserélnék fel meglévő munkahelyüket részmunkaidős foglalkoztatással, hogy több időt tudjanak a családjuknak szentelni.

A nők lényegesen hosszabb várható élettartama (73,8 év, a férfiak 64,5 évével szemben) a nyugdíjak értékvesztésével összefüggésben valószínűsíti, hogy a szegénység feminizálódik: növekszik a nyugdíjas és a gyermekét vagy gyermekeit egyedül nevelő nők száma a létminimum alatt élők körében. Azon családok 6,2 százaléka, amelyekben nő a háztartásfő, az átlagjövedelem felénél alacsonyabb szinten él (a férfi háztartásfőjű családoknál ez az arány 4,8 százalék).

A nők gazdasági szerepét érintő legfontosabb – az élet szinte minden területére kiható – változás abban nyilvánul meg, hogy a nők korábbi igen magas gazdasági aktivitása jelentősen csökkent. Visszaesett az aktív kereső nők aránya (1986 óta a 15–74 éves női népesség körében az aktív keresők aránya 20 százalékkal csökkent, míg mind az eltartottaké, mind az inaktívaké megkétszereződött). A családok anyagi terheinek, a nem foglalkoztatott nők számának növekedése megfordította a családok által végzett, illetve vásárolt szolgáltatások egymáshoz viszonyított arányát (1986 óta lényegében megfeleződött a háztartási munkát megkönnyítő szolgáltatásokat igénybe vevő háztartások aránya, és egyharmadról kétharmadra nőtt azoké, amelyek ezzel a lehetőséggel nem tudnak vagy nem akarnak élni). Ez azt jelenti, hogy jelentősen nőtt a háztartási munkákra fordított idő, s nem változott lényegesen a családon belüli munkamegosztás; ennek háromnegyede továbbra is a nőkre hárul. A férfiak és nők tehermegosztására korábban is jellemző egyenlőtlenségek tovább növekedtek.

A kutatások tapasztalatai azt mutatják, hogy a munkanélkülivé vált nők a férfiaknál kisebb eséllyel jutnak vissza a munkaerőpiacra, és átlagosan hosszabb időt töltenek munka nélkül, mint a férfiak. Bár jelenleg a munkanélküliek között jellemzően kevesebb a nő, részben a költségvetési, illetve általában a többségükben nőket foglalkoztató intézmények létszámcsökkenésével összefüggésben, a nők jelentős csoportjainak munkahelymegtartó képessége csökkent, a korábbi tendencia megfordult, s míg a munkanélküli férfiak száma csökken, a nőké növekszik.

Továbbra is erőteljes a nemenkénti szegregáció mind az egyes foglalkozások között, mind pedig a foglalkozásokon belül, és tetten érhető a foglalkoztatásban a nemek közötti diszkrimináció is. (A több mint 600 nyilvánított egyéni foglalkozásból alig 100 akad, amelyben a nemenkénti arányok kiegyensúlyozottak. Ezekben dolgozik a nők 17 százaléka, míg a nők kétharmada a foglalkozások markánsan vagy teljesen elnőiesedett egyharmadában. A foglalkozások több mint felében pedig alig vagy egyáltalán nem dolgozik nő.) A diszkrimináció megnyilvánulásai is több területen észlelhetők: ilyenek például a meghatározott korcsoporthoz tartozó férfiakat kereső állás-hirdetések, amelyek nem csak férfiak által elvégezhető munkákat ajánlanak.

Az alkalmazás feltételeire, a bérezésre, a szociális ellátásokra, illetve a nők speciális védelmére vonatkozó szabályozás nem mindig érvényesül, illetve az új szabályozások csökkentik a nők védelmét. (A gyesről visszatérők korábban 90 napos, felmondással szembeni védelme például 30 naposra csökkent.) Gyakran maguk az érintettek is ellenérdekeltek jogaik érvényesítésében, hiszen a munkahelyüket kockáztathatják, ha igényt tartanak a nekik jog szerint járó kedvezményekre.

A nők munkájának társadalmi és anyagi megbecsülését tekintve kedvező változás, hogy a statisztikai adatok szerint a férfiak és a nők átlagos keresete közötti olló szűkült, a különbség az 1986. évi 35 százalékról 20 százalékra mérséklődött. A Munkaügyi Minisztérium 1996 márciusában publikált tájékoztatója szerint a hasonlóan tekinthető munkakörökben a női keresetek hátránya összességében 10,5 százalékos a férfiakéhoz képest. A vállalkozói szférában némileg nagyobb, 11 százalékos, a közsférában pedig mérsékeltebb, 9,5 százalékos a különbség. Az eltérés hosszú idő óta meglehetősen állandóságot mutat, annak áttörése csak a társadalmi beidegződés lassú változásától várható. A közvélemény-kutatási adatok is arról tanúskodnak, hogy az emberek nem érzékelték lényeges változást sem a nők és férfiak jövedelemkülönbségeit illetően, sem pedig a nők szakmai előrelépésének lehetőségei tekintetében. (A Szonda Ipsos 1996-os felmérése idején a megkérdezettek 43 százaléka szerint a jövedelemkülönbségek nem nőttek és nem is csökkentek, egyenyeve szerint pedig a nők és férfiak anyagi megbecsülése távolodott egymástól.)

A kilencvenes évek első felében a nők aránya a gazdasági vezetésben és a vállalkozók között egyaránt nőtt (33 százalékról 37 százalékra, illetve 33 százalékról 40 százalékra). A közéleti szerepet vállaló nők aránya ugyanakkor a kívánatosnál alacsonyabb – a parlamenti képviselők 11,2 százaléka, a polgármesterek 10,4 százaléka, az önkormányzati képviselők mindössze 20,2 százaléka tartozik a női nemhez.

A változások következményei között azt is ki kell emelnünk, hogy az aktív kereső nők létszámának csökkenésével együtt átrendeződött a foglalkoztatott nők összetétele: csökkent átlagéletkoruk, mert az 50 év feletti korosztályokban egyre több nő lett inaktív, továbbá az iskolai végzettség szerinti összetételük jelentősen javult, következésképpen összességében a munkahelymegtartó képességük valamelyest nőtt. A 15 éven felüli, nappali tanulmányokat nem folytató nők között 32 százalékról 15 százalékra esett vissza az általános iskolai végzettséggel sem rendelkezők aránya, elsősorban a középfokú és kisebb részben a felsőfokú végzettségűek javára. Az aktív kereső nők között csak szórványosan akad olyan, akinek ne lenne általános iskolai végzettsége, és 37-ről 25 százalékra csökkent azoknak az aránya, akik csak 8 osztályal rendelkeznek.

2. A női esélyegyenlőség megvalósítását, hátrányos helyzetűk csökkentését szolgáló intézményrendszer

a) A Pekingi Konferencián való magyar részvétel előkészítésére Kormányhatározat alapján 1995 márciusában létrejött a Magyar Nemzeti Bizottság a munkaügyi miniszter elnökletével. A Bizottságban a kormányzati szervezeten túl az Országgyűlés, az érdekegyeztetés munkaadói és munkavállalói oldalai, a civil nőszervezetek és az egyházak képviseltették magukat. A titkársági feladatokat és a konferenciára való felkészülés koordinálását a Munkaügyi Minisztérium látta el. A Bizottság fő feladata a Világkonferenciára készített magyar nemzeti jelentés összeállítása volt. A Munkaügyi Miniszté-

riumban működő Titkárság szakértők bevonásával és szaktárcák adatai alapján állította össze a jelentés tervezetét, amelyet a Nemzeti Bizottság véglegesített.

b) A Pekingi Konferenciát követően a Kormány 1996 májusában a Munkaügyi Minisztériumon belül létrehozta a Nőpolitikai, illetve a későbbiekben *Egyenlő Esélyek Titkárságát*. A Titkárság a rendelkezésre álló korlátozott eszközökkel, kis apparátussal kezdte meg munkáját, és a nők és férfiak egyenjogúságának és esélyegyenlőségének érvényesülését segítő kormányzati szervezetként kezdeményező szerepet vállalt a Pekingi Cselekvési Programból fakadó hazai tennivalók és a megvalósításban részt vevő szereplők meghatározásában. A továbbiakban a Titkárság fő feladata a hazai cselekvési programban meghatározott tennivalók gondozása, figyelemmel kísérése és a különböző érintett kormányzati szervek közötti koordináció biztosítása lesz.

c) Az elmúlt években a civil szervezetek széles körű hálózata jött létre, ma 60 olyan szervezet él, amely célkitűzéseiben a nők képviselőit vállalja, női szervezetnek vallja magát. A civil szektorban működő női szervezetek csak az utóbbi néhány évben kezdték el kiépíteni intézményes kereteiket, meghatározni működési profiljukat. Egy részük egyszerre lát el közfeladatokat és kiegészítő funkciókat. Professzionális szolgáltató centrumok kialakítására törekednek (Anyu Ház, krízis otthonok stb.), és igyekeznek szakemberek – jogászok, pszichológusok, szociálpolitikusok és szociális munkások – minél szélesebb körét megnyerni munkájukhoz. Viszonylag nagy azoknak a nőszervezeteknek a száma, amelyek egy témára koncentrálnak, mint például a nők elleni erőszak, a női munkavállalók jogtudatának erősítése, a női vállalkozók szerepe a gazdaságban stb. A környezetvédelem területén működő szervezetek elsődleges célkitűzései közé a szemléletformálás, az egészséges életmód megteremtésének lehetősége, megelőző, értéknövelő tudás átadása tartozik.

A civil szervezetek hálózatával az Egyenlő Esélyek Titkársága szoros kapcsolatot épített ki, rendszeresen a Titkárság által kezdeményezett Civil Fórum rendezvényei, konzultációi, melyek alkalmat teremtenek a kormányzat és a civil szféra, valamint a civil szervezetek egymás közötti együttműködésének erősítésére.

II. Javaslat a teendőkre

A feladatok megfogalmazásakor abból indulunk ki, hogy nem lehet különválasztani a nők társadalmi problémáinak kezelését a társadalompolitika egészétől – ahol a nők érdekei sérülnek, ott a férfiak érdekei is csorbát szenvednek.

Legfontosabb stratégiai célnak azt tekintjük, hogy a társadalmi szemléletformálásával, a nők jogi, gazdasági, politikai, szociális és kulturális helyzetének alakításával kapcsolatos szabályozás és intézkedések eredményeképpen *váljék társadalmilag elismert értéké a nemek közötti esélyegyenlőség*, és a nők és férfiak számára egyaránt nyíljon reális lehetőség a különböző élet-

stratégiák (szerepek) közötti választásra, illetve a különböző szerepek összehangolására.

A Nők IV. Világkonferenciáján Pekingben elfogadott dokumentum stratégiai feladatai közül ma Magyarországon a következő kiemelt fontosságú területeken lehet megtenni az első konkrét lépéseket:

- a nők emberi jogainak biztosítása,
- a nemek közötti gazdasági és politikai esélyegyenlőség biztosítása,
- a nők döntésekben való részvételének, előmenetelének támogatása,
- a női szegénység vizsgálata, szegénység ellenes programok kidolgozása,
- a nők különböző csoportjai által igényelt szociális és egészségügyi ellátások és szolgáltatások biztosítása,
- az esélyegyenlőségen alapuló képzés és oktatás,
- a nők elleni erőszakkal szembeni fellépés (megelőzés, jogorvoslat stb.).

1. A nők emberi jogainak biztosítása

a) A nők jogainak érvényesítése, a nemek közötti hátrányos megkülönböztetés felszámolása érdekében, illetve az EU-csatlakozás előkészítése kapcsán szükség van a hatályos jogszabályok és a jogalkalmazási gyakorlat több szempont szerinti áttekintésére.

A vizsgálat elsődleges szintje az Európai Unió jogrendszerével való összehang felmérése. Első lépésként az EU diszkriminációt tiltó és a nők egyenjogúságát érvényesítő jogszabályait és a rendeletek és irányelvek hatását befolyásoló EU Bírósági döntéseket kell számba venni, megismerni. Az EU jog ismeretében kell megvizsgálni, mennyiben felelnek meg az európai normáknak a magyar joganyag érintett szabályai. A szövegszerű megfelelésen túl kiemelkedő fontosságot kell tulajdonítani a jogalkalmazásnak. Annak megítéléséhez, hogy ténylegesen érvényesülnek-e a nemek közötti diszkriminációt tiltó szabályok, illetve milyen akadályai vannak a jogérvényesítésnek, elsősorban a munkaügyi bíróságok ítéleteinek elemzésével juthatunk közelebb.

A jogharmonizációs folyamat másik eleme a belső jogrendszer vizsgálata az ellentétes hatású, egymást kioltó szabályozások kiszűrése érdekében. Ezt a feladatot az EU-jogharmonizációs munkálatokkal párhuzamosan célszerű elvégezni.

b) A nők jogaival kapcsolatos feladatok között kulcsfontosságú annak felmérése és rendszeres értékelése, mennyiben tartják tiszteletben a gyakorlatban a jogszabályokat a jogalkalmazók, és vajon módjuk van-e, képesek-e az érintettek arra, hogy érvényesítsék jogaikat. A jogalkalmazási gyakorlat megismerésére és egyben az állampolgárok konkrét problémáinak megoldására is alkalmas eszköz lehet egy női jogsegélyszolgálat létrehozása. Ez a szolgálat – együttműködve a már létező, hasonló célokkal létrehozott civil társadalmi kezdeményezésekkel – egyrészt konkrét szolgáltatást (elsősorban információt) nyújt az állampolgároknak, másrészt a szakértők számára folyamatos kapcsolatot biztosít a jogalkalmazási gyakorlattal.

c) Az érintettek jogérvényesítő képességének javításához elengedhetetlen,

hogy minél szélesebb körben váljanak ismertté a vonatkozó jogszabályok. Első lépésként szükséges – a jogharmonizációs szakértői munkához kapcsolódóan – 1997 végére kiadni egy kézikönyvet, amely ismerteti a nők jogaira vonatkozó legfontosabb hazai és európai jogszabályokat, majd elkészíteni egy kiadványsorozatot, amely röviden, közérthető formában ismerteti a jogok érvényesítéséhez szükséges gyakorlati tudnivalókat, elsősorban a pályakezdő munkavállaló nők számára.

d) Az érintettek jogi ismereteinek bővítésén túl szükség van a jogalkalmazók megfelelő felkészítésére, képzésére és átképzésére is. A külföldön jól működő tapasztalatok figyelembevételével kezdődjön meg annak felmérése, hogy a humán szféra különböző területein dolgozó szakemberek (orvosok, pedagógusok, köztisztviselők), illetve a hatalmi szervek munkatársai (rendőrség, büntetés-végrehajtás stb.) részére milyen, a nők jogaival foglalkozó képzési programokat indítottak, illetve mely területeken és milyen további programokra volna szükség.

2. Esélyegyenlőség erősítése a munka világában és a döntéshozatalban

a) A női munkavállalókat érintő speciális problémák – például a felvételnél, illetve a bérezésben mutatkozó hátrányos megkülönböztetés – hatékony kezelése érdekében a meglévő jogszabályok érvényesítését kikényszerítő szankciókat kell kidolgozni.

A nők egyenlő esélyeinek biztosítására a gazdaság területén elsősorban a munkavállalói jogok megszilárdításával, a jogérvényesülés biztosításával, a munkavállalók biztonságának növelésével lehet hatékony lépéseket tenni. Ebben – a jogalkotás mellett – kiemelt szerepe lehet a kollektív megállapodásoknak.

A munkanélküli, illetve a hosszabb-rövidebb szünet után a munkaerőpiacra visszatérni szándékozó nők segítésére speciális képzési-átképzési programokat kell indítani, melyek segítik őket az elhelyezkedéshez szükséges készségek, ismeretek felelevenítésében, elsajátításában, a visszailleszkedésben.

b) A nők gazdasági, politikai esélyegyenlőségének biztosítása, a döntéshozatalban való részvételük és előmenetelük támogatása érdekében segíteni kell érdekérvényesítő képességük, önszerveződő állampolgári csoportjaik fejlesztését. Speciális képzési programokat kell kidolgozni, melyek a közéleti szerepre készülő nőket segítik a szükséges ismeretek, képességek elsajátításában.

3. A nők és a szegénység, a nők különböző csoportjai által igényelt szociális és egészségügyi ellátások és szolgáltatások biztosítása

a) A szociális ellátórendszerek reformja során minden esetben figyelembe kell venni a nők speciális helyzetéből fakadó problémákat: hatástanulmányokat kell készíteni arról, miképpen érintik e változtatások a nők különböző csoportjait (a gyermeküket egyedül nevelő anyákat, a nyugdíjasokat stb.), illetve a már meglévő vagy készülő hatástanulmányokat ezzel ki kell egészíteni, fel kell készülni a szegénység „elnőiesedésének” kezelésére.

b) A család fenntartásában és a gyermeknevelésben jobb munkamegosztásra, arányosabb teherviselésre volna szükség a nők és férfiak között. Felül kell vizsgálni, hogy valamennyi szociális támogatás esetében érvényesül-e az egyenlő igénybevehetőség elve, s ahol szükséges, további intézkedéseket kell tenni az elv érvényesítése érdekében.

c) Növelni kell a nők speciális egészségügyi problémáinak kezelését szolgáló programok, szolgáltatások (megelőzés, rendszeres szűrések, tanácsadások) támogatottságát. Ennek érdekében fel kell mérni a már működő szolgáltatásokat, növelni publicitásukat az írott és elektronikus sajtóban, javaslatot készíteni a hiányok csökkentésére (elsősorban vidéken).

4. A nemek közötti esélyegyenlőségen alapuló képzés és oktatás, szemléletformálás

A cselekvési programban megfogalmazott stratégiai célok eléréséhez szükséges szemléleti változások csak hosszú távú közvélemény-formáló munka eredményeként történnek meg, s ebben a munkában kulcsszerepe lesz az oktatásnak.

Mindenekelőtt a pedagógusképzésben, de más egyetemeken és főiskolákon is mielőbb meg kell teremteni annak feltételeit, hogy a nemek társadalmi szerepeit, illetve a nők társadalmi szerepét tanulmányozó stúdiumok bevezetésre kerüljenek. 1997 végéig ki kell dolgozni az ehhez szükséges alapfeltételeket: tanmeneteket, tematikákat stb.

A felsőoktatásból ezután kikerülő pedagógusok tudására, szemléletére alapozva 1998–99-re már a közép- és az általános iskolákban is javasolni lehet olyan ismeretek oktatását, melyek a női és férfi szerepekről, a különböző életstratégiákról, családmollekról az esélyegyenlőség és az egyenjogúság szellemében szólnak.

A fentiekkel párhuzamosan javaslatokat kell készíteni arra, hogyan lehet felszámolni a ma is használt, elsősorban általános iskolai tankönyvekben fellelhető, a nőket alárendelt társadalmi szerepben ábrázoló sztereotípiákat.

5. Fellépés a nők elleni erőszakkal szemben

A nők elleni erőszakkal szemben való fellépés a közbiztonság erősítéséért folytatott munka része, de egyben speciális feladatokat is ró a bűnüldözési és igazságszolgáltatási szervezetekre. Mindenekelőtt arra szükséges javaslatot kidolgozni, milyen változtatásokra van szükség a szabályozásban ahhoz, hogy hatékonyan lehessen fellépni a családon belüli erőszak ellen.

Törekedni kell arra, hogy a rendőri szervek állományában legyenek olyan szakemberek, akik képesek az erőszak áldozatává vált nők lelki állapotát is figyelembe véve intézkedni, a megrázkódtatással járó problémákat kezelni.

Meg kell teremteni annak feltételeit, hogy az iskolai oktatásban helyet kapjon az erőszak különböző formáinak megelőzésére, kivédésére irányuló felvilágosítás. Ehhez ki kell dolgozni a különböző korosztályoknak megfelelő tematikákat, tananyagokat, és fel kell készíteni a szakembereket.

6. A női esélyegyenlőséget szolgáló intézményrendszer erősítése

a) A cselekvési programban megfogalmazott komplex feladatok megvalósítása a kormányzati munka hatékony koordinálását igényli. A kormányzati munka koordinálására és a problémák hatékonyabb kezelése érdekében *tárcaközi bizottságot kell létrehozni*, amely rendszeres és intézményes fórumot biztosít az egyeztetésre, a Kormány elé kerülő javaslatok kidolgozására.

A bizottság elnöke a munkaügyi miniszter, tagjai

a Munkaügyi Minisztérium,

a Művelődési és Közoktatási Minisztérium,

a Népjóléti Minisztérium,

az Igazságügyi Minisztérium,

a Belügyminisztérium,

a Pénzügyminisztérium,

a Külügyminisztérium,

a Földművelésügyi Minisztérium,

az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium,

a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium,

a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium,

a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal,

a Gyermek és Ifjúsági Koordinációs Tanács Titkársága és

a Központi Statisztikai Hivatal

vezető beosztású tisztségviselői legyenek, titkársági funkcióit – a döntések előkészítését, a szakértői szintű egyeztetések biztosítását, a már működő szakértői munkacsoportok és a különböző kutatások eredményeinek hasznosítását, és nem utolsósorban az érintett civil társadalmi szervezetek véleményének, javaslatainak összegyűjtését – a Munkaügyi Minisztérium Egyenlő Esélyek Titkársága látssa el.

b) Fokozottan támogatni kell a nők speciális problémáit felvállaló civil társadalmi kezdeményezéseket, amelyek a problémák kezeléséhez való hozzájáruláson túl fórumot jelentenek a nők közéleti részvételéhez, aktivitásához.

Ennek érdekében szükséges, hogy létrejöjjön egy olyan szolgáltatás, amely a kezdeményező állampolgárokat segíti a civil szervezetek megerősítésében, funkcióinak ellátásában (alapítás, pályázatok elkészítése stb.).

7. Az információs rendszer javítása

Évente évkönyvet kell készíteni a nők helyzetéről. Ehhez szükséges egyrészt a rendelkezésre álló statisztikai adatbázis felülvizsgálata abból a szempontból, hogy ezek az adatok milyen mértékben teszik lehetővé a nők reális helyzetének megismerését. Javaslatot kell készíteni a rendelkezésre álló adatok felhasználására, illetve szükség esetén az adatfelvételek, bontások módosítására.

Folyamatosan *készüljenek tudományos igényű kutatások* a nők társadalmi, gazdasági és szociális helyzetének változásairól, a nők különböző csoportjainak eltérő sajátosságairól. Ezek a kutatások teremthetik meg az alapját a differenciáltabb, a különböző problémák adekvát kezelését segítő kormányzati lépéseknek.

8. A pénzügyi feltételek biztosítása

A női esélyegyenlőség javítását szolgáló kormányzati feladatok elvégzéséhez, koordinálásához, valamint a kapcsolódó civil szervezetek támogatásához 30 millió forintot szükséges biztosítani a költségvetési tartalék terhére, a mellékelt költségvetés szerint.

Budapest, 1997. június 12.